

Daniel

Maipanggep Sin Libro Ay Nay

Si Daniel et esa ay taga-Juda ay napilit ay naiey ed Babilonia sin kabaro na. Dad-aten din libro ay nay din nanbalinana ay nangato ay opisyal sin gobierno ed Babilonia ya din napodno ay nansilbiana en Diyos sin nanturayan da Ari Nebukadnezzar, Belsazzar, Darius ya Cyrus.

Madad-at abes na din inpail-ilan Diyos en Daniel ay kaman iitaw ay naipadtoan di nginmatoan ya binmabaan di odom ay nanasyon manlogi sin nasyon ay Babilonia ya din mapasamak abe sin tapin di agew.

Maipaila sin libro ay nay ay si Diyos di makaammo sin am-in ay maamag isnan daga. Sisy di mangiturong sin kaisaadan ya kadadaelan di nanasyon. Sisy abe di mangay-ayowan sin ipogaw na ya mangipawadan to si kinalinteg isnan daga.

Din Linaona

Si Daniel ya din tolo ay iib-a na *1:1–6:28*

Din inpail-ilan Diyos en Daniel ay kaman iitaw *7:1–12:13*

Din Naitapian Da Daniel Sin Mansilbi Sin Palasyo

1 ¹ Sin maikatlo ay tawen ay nanturayan Ari Jehoyakim ed Juda, ginobat da Nebukadnezzar ay ari ed Babilonia din siyodad ay Jerusalem et linikob da. ² Inpalobos Diyos ay abaken Nebukadnezzar si Jehoyakim ya alaena din odom ay nankababanol ay bonag sin Timplo. In-ey na ed Babilonia sin timplon di didiyosen ay daydayawena et inpeey na sin pan-idoldolinan si gameng di timplo ay sana.

³ Binilin din ari si Aspenaz ay kangatoan ay opisyal sin palasyo ta pomili sin babbaro ay Israelita ay napo si pamilyan di aari ya mabigbigbig ay pamilya ay napilit ay naiali ed Babilonia. ⁴ Masapol ay magay dipikton di awak da, gowapo, nalaing, diadal, ya nalaka ay maitdoan ta say maibagay da ay mansilbi sin palasyo. Masapol ay

itdoanas daida sin kali ya adal da ay taga-Babilonia. ⁵Inbilin aben din ari ay inagew ay maidawtan da si makan ya arak ay kaman din kankanen ya in-inomen di mansilsilbi sin palasyo. Maitdoan da si tolo ay tawen et mo makdeng di, pag dan mansilbi sin ari. ⁶Naitapi ay napili din taga-Juda ay da Daniel, Hananias, Misael ya Azarias. ⁷Binaroan din apon di oopisyal din ngadan da et si Daniel yan nginadanana si Beltesazzar, si Hananias yan si Sadrak, si Misael yan si Mesak, si Azarias yan si Abednego.

⁸Ninemnem Daniel ay addawiana di komadodogisana begew sin makan ya arak ay mapo sin palasyo et nankedaw sin opisyal ta palobosana ay adi mangan sisi. ⁹Tinignay Diyos din opisyal et naseg-angan en Daniel. ¹⁰Ngem kanan din opisyal ay sana, “Emegyatak sin apok ay ari. Tan inbilina di masapol ay kanen yo ya inomen yo, et mo ilaena ay nabigot ka mo din katawenam ay babbaro, sigurado ay ipapoto na din toktok ko.”

¹¹Pag kanan Daniel sin dinotokan di kangatoan ay opisyal ay makaammo en siswa ya da Hananias, Misael ya Azarias, ¹²“Pangaasim ta padasem ay pakanen dakami si natnateng ya danom si sinpo ay agew. ¹³Asi kan ilaen mo waday naitkenan mi sin babbaro ay mangan si mapo sin palasyo. Et mo intoy pangilam, asi kan makaoway si iyat mo.”

¹⁴Inaw din gowardiya ay say amagen da di. ¹⁵Malabas pay di sinpo ay agew, inila na ay nasalsalon-at ya malamlames da mo din babbaro ay mangmangan si mapo sin palasyo. ¹⁶Gapos di, adi inpilit din gowardiya din makan ya arak ay maidawat koma en daida et indawtanans daida si natnateng.

¹⁷Indawtan Diyos da nan opat ay babbaro si amin ay kalasin di laing. Indawtana abes Daniel si kabaelan ay mangiolog si iitaw ya din maipaila ay kaman iitaw.

¹⁸Idi nakdeng din tolo ay tawen ay inkeddeng Ari Nebukadnezzar, inkoyog din pangolon di oopisyal din babbaro sin sangoanana. ¹⁹Nakikali din ari en daida am-in et naila na ay magay makaiso en da Daniel, Hananias, Misael ya Azarias, isonga naitapi da sin mansilsilbi sin palasyo. ²⁰Olay sino ay salodsod din ari en daida yan maila na ay mamin sinpo ay nalalaing da mo din amin ay mansalsalamangka ya mankotom sin intiro ay iturayana. ²¹Intoloy Daniel ay nansilbi sin palasyo enggana sin damo ay tawen ay nanturayan Cyrus.

Din Iitaw Nebukadnezzar

2 ¹Sin maikadwa ay tawen ay nanturayan Nebukadnezzar, waday iniitaw na ay begew si nandandanagana ya adi nan naseyseyepan.

²Idi siya di, inpaayag na amin ay mansalsalamangka, mankotom, mangengey ya mansip-ok. Dinmateng da et pinmika da sin sangoanana.

³Kananan daida, “Wada di iniitaw ko ay mangolgolo isnan nemnem ko et laydek ay ammoen di olog na.”

⁴Kanan da ay nanongbat si kalin di Arameo,^a “Apo ari, matagotago ka koma si eng-enggana. Dad-atem kod en dakami ay mansilsilbi en sik-a san iniitaw mo ta ibaga mi di olog na.”

⁵Kanan din ari en daida, “Siya na di inkeddeng ko: Mo adi yo maibaga din iitaw ko ya din olog na, matadtatadtad san awak yo ay kaman din animal ay mapalti ya dadlon mabakas din beey yo. ⁶Ngem no maibaga yo din iitaw ko ya din olog na, idawtak dakayo si gon-gona ya dakdake ay pamadayaw. May ngarud, ibaga yo din iitaw ko ya din olog na.”

⁷Kanan da kasin ay sinombat, “Apo ari, ibagam koma din iitaw mo ta asi mi ibaga din olog na.”

⁸Ngem kanan din ari, “Ammok ay taktaktaken yo et anggoy di timpo, tan ammo yo ay inkeddeng ko din lebbeng na ay mapasamak. ⁹Mo adi yon maibaga din iitaw ko, nan-iiso di dosa yo. Ammok ay nantotolagan yo ay sikapan sak-en bareng mo manbalaliw din nemnem ko. Ibaga yo ngarud din iitaw ko ta say pangammoak ay kabaelan yo ay ibaga di olog na.”

¹⁰Kanan da ay nanongbat, “Apo ari, magay ipogaw isnan daga ay makaibaga issan laydem. Di katet-ewa na et magay ari ay nansalodsod si kaman nisa sin mansalsalamangka, mankotom ya mansip-ok, olay intoy kapigsa ya kinangato na ay ari. ¹¹Apo ari, palalo met ay naligat san damdamagem. Maga polos di makaibaga issa malaksig sin didiyosen, ngem adi da met makitee si ipogaw.”

¹²Gapo isdi, palalo di bonget din ari et inbilina ay peslen da amin din mamagbaga ay taga-Babilonia. ¹³Naipaammo din bilin ay sana et inanap das Daniel ya din gagait na ta itapi da ay peslen daida. ¹⁴Idi siya di, inmey si Daniel en Ariok ay kapitan di gowardiyon di ari ay nabilin ay mamse sin amin ay mamagbaga et inannadana di iyat na ay nakikali. ¹⁵Sinalodsod na di gapo ay naibilin di kaman nidi ay nadagsen ay bilin et dinad-at Ariok en sisya di napasamak. ¹⁶Pag et emey si Daniel sin kad-an di ari et nanpakaasi ta idawtan din ari si timpo ta asi nan ibaga din olog di iitaw na.

¹⁷Idi siya di, sinmaa si Daniel et ena inbaga en da Hananias, Misael ya Azarias di napasamak. ¹⁸Inbilina ay mankedaw da si seg-ang Diyos ed daya ta ipaammo na din iitaw ya din olog na ta adi dan maitapi ay matey sin mamagbaga ay taga-Babilonia. ¹⁹Isdi ay labi, naipaammo din banag ay doy en Daniel babaen si kaman iitaw et dinaydayaw na si Diyos ay wadad daya. ²⁰Kanana, “Madaydayaw koma si Diyos si eng-enggana, tan sisyaay poon di sirib ya panakabalin. ²¹Ikeddeng na di

^a 2:4 Manlogi sin versikulo ay nay engganas 7:28, naisolat din sigod ay manuskriton di libro ay nay sin Aramaic ay kalin di am-in ay ipogaw ed Babilonia ya odom ay il-ili sin isdi ay banda.

am-in ay mapasamak ya din timpo ay maamagan da. Sisy a di mangaan ya mangisaad si ari ya idawtana si laing din makaawat. ²²Ipaammo na din naoneg ay adi maawatan. Ammo na din wadas mabolinget yan nanliniked di pat-a en sisya. ²³Apo Diyos ay dinaydayaw di apo mi, man-iyamanak ya daydayawek sik-a, tan indawtam sak-en si laing ya panakabalin. Pinatgam din kararag mi et inpaammom ed wani din masapol ay ibaga mi sin ari.”

²⁴Idi siya di, inmey si Daniel en Ariok ay dinotokan di ari ay mamse sin mamagbaga ay taga-Babilonia. Kanan Daniel, “Adi ka koman peslen daida. Omipango ka kod sin sangoanan di ari ta ibagak en sisya din olog di iitaw na.”

²⁵Dinagdagos Ariok ay inpango si Daniel sin sangoanan di ari yan kanana, “Apo ari, waday nadtengak ay taga-Juda ay naiali sinan ili tako ay makaibaga sin olog di iitaw mo.”

²⁶Kanan din ari en Daniel ay nginadanan das Beltesazzar, “Ay kabaalam ay ibaga din iitaw ko ya din olog na?”

²⁷Kanan Daniel ay sinombat, “Apo ari, magay makaibaga sin salsalodsodem, olay sino ay nalaing ay mankotom, mansalsalamangka ono man-gegye, ²⁸⁻²⁹ngem waday Diyos ed daya ay mangipaammo si naligat ay maawatan. Idi naseseyep ka ay apo ari, inpaila na en sik-a di mapasamak sin maod-odi ay agew. ³⁰Di gapo ay naipaammo din olog na en sak-en et baken gapo ta nalalaingak mo din odom ay ipogaw mo adi et ta maipaammo en sik-a din olog di iniitaw mo. ³¹Apo ari, siya na din iniitaw mo: Inilam di dakdake ay sinan ip-ipogaw ay pinmipika sin sangoanam yan mankoniniing ya kaeegyat di ila na. ³²Natanig ay balitok din toktok na, palata din pagew na ya takkay na yan bronsi din eges ya opo na. ³³Din siki na yan landok, ya din dapana et nanlinaok ay landok ya linang. ³⁴Idi il-ilaem din sinan ip-ipogaw ay sana, waday dakdake ay bato ay napolag ay napo sin dontog ay baken ipogaw di namolag. Pinontaana din landok ya linang ay dapan di sinan ip-ipogaw et nagopak da. ³⁵Pag et mamekmek din landok, linang, bronsi, palata ya balitok et nanbalin das kaman din tapok sin pan-ir-irikan mo tiyagew. Idi siya di, intayaw amin din dagem et maga polos di nabay-an sin partin di sinan ip-ipogaw ay sana. Ngem din bato ay nanmekmek yan nanbalin si dakdake ay dontog et kinopado na din intiro ay daga.

³⁶“Siya na din iitaw mo et ibaga mi din olog na. ³⁷Sik-a ay apo ari di kangatoan sin amin ay ari. Si Diyos ed daya di nangisaad en sik-a yan indawtan daka si panakabalin, turay ya dayaw. ³⁸Insaad nas sik-a ay mangituray sin kaipoipogaw, olay intoy kad-an da ay ili, siya abe sin animal ya titit. Sik-a din balitok ay toktok di sinan ip-ipogaw. ³⁹Wadan to di maisokat en sik-a, ngem nakapapsot din iturayana mo sik-a. Maisokat abe di maikatlo ay ari et iturayana din intiro ay daga. Sisy a din maiarig

si bronsi. ⁴⁰Pag aben waday maikap-at ay kaman landok di kapigsana. Kaman din kapigsan di landok ay manmekmek si amin ay banag di iyat na ay manadael sin amin ay namangpango ay nanturay. ⁴¹Inilam ay din dapana yan nanlinaok di landok ya linang. Laydena ay kalien, magodwan to din iturayana, ngem wada pay dedan di pigsa na ay kaman landok. ⁴²Landok ya linang din gomot di siki na et laydena ay kalien, din tapin di maiturayan et napigsa ngem din tapi na abe et nalaka ay madadael. ⁴³Esa abe ay kaliena et manlilinaok din poli da tan man-aasawa da, ngem adi dan man-es-esa tan kaman dan din landok ya linang ay adi mabalin ay man-es-esa. ⁴⁴Sin timpon di aari ay sana, isaad Diyos ay wadad daya di panturayan ay adi polos maabak ono madadael, mo adi et say manadael sin amin ay panturayan et komakaman si eng-enggana. ⁴⁵Tan say olog din inilam ay napolag ay bato ay napo sin dontog ay adi pinolag di ipogaw yan minekmek na din landok, bronsi, linang, palata ya balitok. Inpaammon Diyos ay kangatoan en sik-a ay apo ari din mapasamak sin tapin di agew. Sigurado ay mapasamak din iniitaw mo.”

⁴⁶Siya et di, kalakpap si Ari Nebukadnezzar sin sangoanan Daniel. Pag nan ibilin ay idatonan das Daniel si bakakew ya insinso. ⁴⁷Kanan din ari en Daniel, “Tet-ewa ay din Diyos mo di kangatoan sin amin ay diyos ya Apon di aari. Sisya di makaibaga si naligat ay maawatan, tan sik-a di nakaibagas na.” ⁴⁸Pag nan isaad si Daniel si nangato ay saad. Indawtana si ad-ado ay regalo ya nanbalinena ay gobernador sin intiro ay probinsiya ay Babilonia. Nanbalinena abe ay pangolon di amin ay mamagbaga sin ili. ⁴⁹Begew sin dawat Daniel, dinotokan din ari da Sadrak, Mesak ya Abednego ay mangipangolo sin maam-amag sin probinsiya ay Babilonia. Si Daniel pay yan nantee sin palasyo.

Din Balitok Ay Sinan Ip-ipogaw Ay Inamag Nebukadnezzar

3 ¹Sin namingsan, nanpaamag si Ari Nebukadnezzar si balitok ay sinan ip-ipogaw. Dowanpo ya pito ay metro di kakayang na ya tolo ay metro di kadakdaken di awak na. Tinood na sin tanap ed Dura sin probinsiya ay Babilonia. ²Pag nan ibilin ay masinop amin din oopisyal–din tuturay, gogobernador, diputado, mamagbaga, tesorero, howis, abogado ya amin ay opisyal sin probinsiya. Inpasinop nas daida ta boyaen da din kaidatonan di sinan ip-ipogaw ay inpaamag na, ³et pinmika da sin sangoanan di sinan ip-ipogaw ay sana.

⁴Idi siya di, kanan din mangipakpakaammo ay nangibogaw, “Kaipoipogaw ay napo sin amin ay nasyon ay nankinalasi di kali ya kodil da, siya na di maibilin en dakayo: ⁵Mo dengngen yo din tanggoyob, kolalleng, gitara, arpa ya odom ay matoktokar, masapol ay mandokmog kayo ay manyakog-ong ay mandayaw sin sinan ip-ipogaw ay inpaamag Ari Nebukadnezzar. ⁶Mo sino di adi manyakog-ong ay mandayaw, maitep-a ay dagos sin dakdake ay pogon ay kad-an di mabidang ay apoy.”

⁷Idi dinngen din kaipoipogaw din tokar, nandokmog da am-in ay nanyakog-ong, olay intoy napoan da ay nasyon ay nankinalasi di kodil ya kali da, et nandayaw da sin balitok ay inpaamag Ari Nebukadnezzar.

⁸Asi et ginondawayan din odom ay taga-Babilonia din napasamak ay sana, et indarum da din Jujudio. ⁹Kanan da en Ari Nebukadnezzar, “Madaydayaw ay ari, matagotago ka koma si eng-enggana. ¹⁰Inbilin mo ay manyakog-ong di amin ay ipogaw ta dayawen da din inpaamag mo ay balitok ay sinan ip-ipogaw mo manlogi din tokar. ¹¹Inkeddeng mo ay din adi manyakog-ong ay mandayaw et maitep-a ay dagos sin mabidang ay apoy. ¹²Ngem din Jujudio ay nantalkam si maamag isnan probinsiya ay Babilonia yan adi dan tinongpal din bilin mo, daidas da Sadrak, Mesak ya Abednego. Apo ari, adi dan mandayaw sin diyos mo et adi dan dayawen din inpaamag mo.”

¹³Idi siya di, palalo di bonget Nebukadnezzar et inpaayag nas da Sadrak, Mesak ya Abednego. Idi dinmateng da sin sangoanana, ¹⁴kanana en daida, “Dakayo ay Sadrak, Mesak ya Abednego, ay tet-ewa ay sigaan yo ay mansilbi sin daydayawek ay diyos ya sigaan yo ay dayawen din inpaamag ko ay balitok ay sinan ip-ipogaw? ¹⁵Ed wani, mo nakasagana kayo ay mandayaw sin inpaitood ko ay sinan ip-ipogaw mo dengngen yo din tokar di tanggoyob, kolalleng, gitara, arpa ya odom pay ay instrumento, et mayat. Ngem mo adi kayon mandayaw, maitep-a kayo ay dagos sin mabidang ay apoy, et maga polos di diyos ay makaisalakan en dakayo.”

¹⁶Kanan da Sadrak, Mesak ya Abednego, “Madaydayaw ay ari, adi masapol ay ikalintegan mi din awak mi. ¹⁷Mo maitep-a kami sin mabidang ay apoy, kabaelan met din pansilsilbian mi ay Diyos ay isalakan dakami, et omilisi sin apoy ya panakabalin mo.^b ¹⁸Ngem olay mo adi omisalakan, layden mi ay ammoem, apo ari, ay adi kamin mansilbi sin diyos mo ono mandayaw sin balitok ay sinan ip-ipogaw ay tinood mo.”

¹⁹Siya et di, palalo di bonget Nebukadnezzar en da Sadrak, Mesak ya Abednego et nanbaliw din ropa na. Inbilina ay paatongen da din pogon si mamin pito di kaatong na mo din sigod. ²⁰Binilina din odom ay kapipegsaan ay gowardiya ta baloden das da Sadrak, Mesak ya Abednego ta itep-a da sin manbidbidang ay apoy. ²¹Adi dan kinaan din bado, kalogong ya odom ay osal da sin namalodan dan daida et itep-a da sin palaloy atong na ay apoy. ²²Gapo ta masapol ay dadlon matongpal din

^b 3:17 Wada pay di dow a ay kaiologan nina sin Aramaic: 1) *Mo wada di diyos ay makaisalakan en dakami, magay odom mo adi din pansilsilbian mi ay Diyos. Sisy a di omilisi sin apoy ya panakabalin mo.* 2) *Mo kabaelan din pansilsilbian mi ay Diyos ay omilisi sin apoy ya panakabalin mo, et omisalakan.*

bilin di ari, palaloy atong din pogon et napooan din lallalaki ay nangitepan da Sadrak, Mesak ya Abednego. ²³Ngem din tolo ay nay yan nag-as da sin manbidbidang ay apoy.

²⁴Pag et kapika din ari ay palalo ay masmasdaaw yan kanana sin oopisyal na, “Ay baken ayan tolo da din lalaki ay binalod ya intep-a tako sin apoy?”

“Aw yan, apo ari,” kanan da ay nanongbat.

²⁵Kanan din ari, “Ngem apay nga oopat din mailak ay manmandan sin gawan di apoy, ngem maga din balod da yan adi dan maan-ano, asi et din maikap-at yan kaman esa ay diyos di kailaana.”^c

²⁶Pag emey si Ari Nebukadnezzar sin asag-en di tangeb di pogon yan kanana, “Sadrak, Mesak ya Abednego ay mansilsilibi sin Diyos ay Kangatoan, bomala kayo.” Et binmala da ay kinmaan sin kad-an di apoy. ²⁷Nasinop din am-in ay tuturay ya odom ay oopisyal, et inila da ay adi da naan-ano sin apoy, olay din book ya bado da. Maga abey masongsong ay asok sin awak da. ²⁸Pag kanan Nebukadnezzar, “Madaydayaw din Diyos da Sadrak, Mesak ya Abednego ay nangibaa sin anghel na ay mangisalakan sin mansilsilbi ya mantalek en sisya. Adi dan tinongpal din bilin di ari et inposta dan biyag da ta say adi dan mansilbi si odom ay didiyosen malaksig sin Diyos da. ²⁹Isonga siya na di bilin ko: Olay sino ay ipogaw, mo intoy napoana ay nasyon ya sinoy kali ya kodil na, mo palawlawana din Diyos da Sadrak, Mesak ya Abednego, masapol ay matey et matadtatadtad din awak na ay kaman napalti ay animal ya madadael din beey na. Tan magay odom ay Diyos ay kaman nidi di iyat na ay mangisalakan.” ³⁰Idi makdeng di, inpangaton din ari di saad da Sadrak, Mesak ya Abednego sin probinsiya ay Babilonia.

Din Iitaw Nebukadnezzar Ay Maipanggep Si Kaiw

4 ¹Siya na di solat Ari Nebukadnezzar sin amin ay ipogaw isnan intiro ay daga, olay sino di kodil ya kali da:

Sapay koma ta somigsiged di biyag yo. ²Maragsakanak ay mangipaammo en dakayo sin milagro ya nakaskasdaaw ay sinyal ay inpailan Diyos ay Kangatoan en sak-en.^d ³Kaeegyat din nakaskasdaaw ay inam-amag na! Manturay si eng-enggana ya magay pap-eng di kinangato na.

⁴Sak-en ay si Nebukadnezzar yan natalna ya mayat di biyag ko sin palasyo ay beey ko. ⁵Asi et waday kaeegyat ay iniiitaw ko et nakibtotak begew sin inilak. ⁶Isonga inpaayag ko amin ay nankalalaing isnan Babilonia ta ibaga dan sak-en di olog na. ⁷Idi dinmateng din

^c 3:25 Di esa ay kaiologan nina sin Aramaic et: *kaman anghel di kailaana*. ^d 4:2 Din ibagbagan Nebukadnezzar isna et din napasamak en sisya ay naidad-at sin 4:4-37.

mansalsalamangka, mankotom, man-gegey ya mansip-ok, inbagak en daida din iitaw ko, ngem adi dan maibagan sak-en di olog na. ⁸Pag omali si Daniel ay nangadanan si Beltesazzar ay ngadan din diyos ay daydayawek. Wadan sisya din laing di nasantoan ay kadiyodiyos. ⁹Kanak en sisya, “Beltesazzar ay apon di nankalalaing, ammok ay wadan sik-a din laing di kadiyodiyos et magay naligat ay maawatan para en sik-a. Dengngem nan dad-atek ay iitaw ko ta ibagam en sak-en di olog na.

¹⁰“Idi naseseyepak siya di iniitaw ko: Waday inilak ay nakayang ay kaiw sin gawan di daga. ¹¹Dinmakedake ya makneg din kaiw ay sana. Enggay domateng ed daya din kakayang na et ilaen da sin amin ay solin di daga. ¹²Mapteng din tobo na ya ad-adoy lames na ay omanay ay kanen di amin ay ipogaw. Say panlidoman di atap ay animal yan pan-obongan di titit din panga na. Say kanen di amin ay manbibiyag din lames na.

¹³“Idi nemnemnemek din inilak, waday nasantoan ay anghel ay manbanbantay ay napod langit. ¹⁴Kanana ay nangibogaw, ‘Poyoem din kaiw yan salipangam din panga na. Aplotem din tobo na ya iwalang mo din lames na. Aboem din aanimal sin poona ya din titit sin panga na. ¹⁵Ngem bay-am din tongod na sin lota. Potipotam si landok ya bronsi yan bay-am sin kad-an di gabgab sin pastolan. Bay-am ta mabasa sin dono ay mapod daya ya makitapi sin aanimal ay man-alab si gabgab. ¹⁶Awni et baken nemnem di ipogaw di nemnem na mo adi et manbalin si kaman nemnem di animal si pito ay tawen. ¹⁷Siya sa di inkeddeng din alisto ay manbanbantay ay aanghel. Ammoen koma ngarud di amin ay ipogaw sin amin ay lugar ay makaammo si Diyos ay Kangatoan sin amin ay panturayan di ipogaw. Mabalina ay paituray na dana ay ili si olay sino ay piliena, olay din kababaan ay ipogaw,’ kanan din anghel. ¹⁸Siya sa di iniitaw ko,” kanan Ari Nebukadnezar. “Beltesazzar, ed wani ibagam di olog na. Tan magay makaiolog sin amin ay mamagbaga isnan intiro ay iturayak. Ngem kabaalam ay ibaga tan wadan sik-a din laing di nasantoan ay kadiyodiyos.”

Din Nangiologan Daniel Sin Iitaw

¹⁹Enggay nasngang si Daniel ay manngadan abes Beltesazzar begew sin kaeegyat ay nemnemnemena et adi makakali. Kanak en sisya, “Beltesazzar, adi kan madanagan begew sin iitaw ko ya din olog na.”

Kanak en sisya, “Ay apaw kayman na, apo ari! Baken koman sik-a di katongpalaan din iitaw mo ay sana mo adi et din kaibaw mo. ²⁰Inilam di nakayang ya makneg ay kaiw ay nangdas ed daya et ilaen di amin ay ipogaw isnan daga. ²¹Mapteng di tobo na yan omanay din lames na ay kanen di amin ay ipogaw isnan daga. Din panga na yan nanlidoman di atap ay aanimal ya nan-obongan di titit. ²²Madaydayaw ay ari, sik-a din kaiw ay nakayang ya napigsa. Nginmato ka enggana ay kaman kan edasan ed daya. Sinakop di iturayam din intiro ay lobong.

²³“Idi boyboyaem din kaiw, waday anghel ay napod daya yan kanana, ‘Poyoem din kaiw ta dadaelem, ngem bay-am din tongod na sin lota. Balodem si landok ya bronsi yan taynam sin pastolan ta mabasa si dono ya makitee sin aanimal si pito ay tawen.’

²⁴“Siya na di olog din iitaw mo, madaydayaw ay ari. Siya na di inkeddeng Diyos ay Kangatoan ay mapasamak en sik-a. ²⁵Maipakaan kan to sin kad-an di kaipoipogaw et makitee ka sin atap ay aanimal si pito ay tawen. Mangan ka si gabgab ay kaman baka yan maseyep ka sin pastolan ay mabasbasa si dono. Pito ay tawen ay kaman nidi di kasasaad mo. Mo makdeng di, bigbigem to ay si Diyos ay Kangatoan di makaammo sin amin ay ili ya mabalin ay isaad na ay mangituray di olay sino ay piliena. ²⁶Naibilin ay mabay-an din tongod di kaiw sin lota. Laydena ay kalien, maisaad ka kasin ay ari mo bigbigem ay si Diyos di mangituray sin intiro ay daga. ²⁷Isonga dengngem ay apo ari nan pamagbagak: Isaldeng mo ay manbasol ta din siged di amagem ya seg-angam din kakkaasi. Mo say iyat mo di, mantoltoloy ay somiged di biyag mo.”

Din Natongpalan Di Iitaw

²⁸⁻²⁹Idi malabas di makatawen, napasamak amin dana en sak-en. Sin namingsan, manmandanak sin atep di palasyok ed Babilonia ³⁰yan kanak, “Tet-ewa ay mapteng nan Babilonia ay nangisaadak si siyodad ko ay kailaan di panakabalin ko, pigsak ya kinangatok.”

³¹Idi mankalkaliak pay laeng, waday kali ay napod daya ay kanana, “Ari Nebukadnezzar, dengngem nan ibagak. Enggay nakaan din kinaarim. ³²Maipakaan ka sin kad-an di kaipoipogaw et makitee ka sin atap ay animal ya mangan kas gabgab ay kaman din baka si pito ay tawen. Mo makdeng di, bigbigem to ay si Diyos ay Kangatoan di makaammo sin amin ay panturayan di ipogaw et mabalin ay paituray na dana si olay sino ay ipogaw ay piliena.”

³³Sin doy met laeng ay timpo, napasamak di en sak-en. Naipakaanak sin kad-an di kaipoipogaw et nanganak si gabgab ay kanen di baka ya nabasbasa si dono. Inmando di book ko et kaman dotdot di agila ya inmando abe di kokok ay kaman kokon di titit.

Din Nangidayawan Nebukadnezzar En Diyos

³⁴Malabas pay di pito ay tawen, tinangad ko ed daya et nantaoli din kosto ay nemnem ko. Dinaydayaw ko si Diyos ay Kangatoan ay matmatago si eng-enggana. Kinwanik:

“Manturay si Diyos si eng-enggana,
magay panpatinggaan di panturayana.

³⁵Din kaipoipogaw isnan daga
et magay kaibilangan da sin pangila na.

Way kabaelana ay mangamag sin laydena
sin aanghel ed langit ya ipogaw isnan daga.
Magay makabael ay mangontra sin laydena
ya mansalodsod mo sinoy am-amagena.”

³⁶Idi nantaoli din kosto ay nemnem ko, naitaolin sak-en din kinaturay ko, dayaw ko ya kinangatok. Naragsakan da ay nangawat en sak-en din oopisyal ko ya mabigbig ay ipogaw ko et nangatngato pay din panakabalin ya dayaw ko ay ari mo ed idi.

³⁷Ed wani, sak-en ay si Nebukadnezzar yan idaydayaw ko ya ipangatok din Ari ed langit. Nalinteg di amin ay amagena ya mabalin ay ipababa na di olay sino ay mangipapangato si awak na.

Din Naisolat Sin Dingding

5 ¹Sin namingsan, inawis Ari Belsazzar di sinlibo ay opisyal na sin dakdake ay sida na et nan-iinom das arak. ²Idi nakainom, inbilina ay alaen da din balitok ya palata ay tasa ay inan ama na ay Nebukadnezzar^e sin Timplo ed Jerusalem. Inpaa na ta pan-inomana ya din oopisyal na ya aas-awa na pati din maikadwa ay aas-awa na. ³Naiey ay dagos din balitok ya palata ay tasa et inosal da ay nan-iinom. ⁴Nan-inom da ya nandaydayaw da si didiyosen ay balitok, palata, bronsi, landok, kaiw ya bato di amag na.

⁵Idi siya di, wada et di inila da ay takkay di ipogaw ay mansolsolat sin napalitadaan ay dingding sin asag-en di patangan di silaw. Inilan aben di ari din takkay ay sana. ⁶Inmopsat begew sin palalo ay egyat na et kaman linmokay din nansisilpoan di gitang ya peweg na. ⁷Inbogaw na ay paayagan da din mansalsalamangka, mankotom ya mansip-ok. Idi dinmateng da, kanana en daida, “Mo sino di makabasa ya makailawlawag sin naisolat, mabadoan si manbalanga ya nabanol ay badon di ari. Makekean abe si balitok ya maisaad ay maikatlo ay kangatoan^f isnan panturayak.” ⁸Inmasag-en da amin din mamagbaga sin ari, ngem maga en daida di makabasa sin naisolat ya makaibaga sin olog na sin ari. ⁹Siya et di, nasepsep ay inmegyat si Ari Belsazzar et nasepsep abe ay inmopsat. Din oopisyal na abe yan enggay nagolo di nemnem da.

¹⁰Dinngen din reyna ay inan di ari din pankalkalian da sin oopisyal na et inmey sin pan-iinoman da. Kanana, “Matagotago koma din ari si eng-enggana. Apay nga palalo ay kinmilat ka? Adi ka koman palalo ay

^e 5:2 Mo mamingsan, din olog di ama sin Aramaic ya Hebreo et “apo.” Nanturay si Nebukadnezzar si 43 ay tawen, asi natey sin 562 B.C. Waday tolo ay ari ay nansosokat, asi naisokat ay ari si Nabonidus. Nanturay manipod sin 556 engganas 539 B.C. Si Belsazzar ay anak na et nakituray en ama na manipod sin 553 engganas 539 B.C. ^f 5:7 Si Nabonidus ay aman Belsazzar din kangatoan, si Belsazzar ay mismo din maikadwa.

emegyat. ¹¹Waday esay lalaki isnan iturayam ay naidawtan si laing di nasantoan ay kadiyodiyos. Sin timpon di turay amam, napaneknekan ay kaman nidi di laing na et dinotokan amam ay Nebukadnezzar ay say pangolon di mansalsalamangka, mankotom ya mansip-ok. ¹²Si Daniel ay nay ay nginadanan din ari si Beltesazzar et naila ay nakaskasdaaw di laing na ay mangiolog si iitaw ya naligat ay maawatan. Isonga paayagam ta ibaga na di olog na.”

¹³Intolod das Daniel sin sangoanan di ari et kananan Daniel, “Sik-a baw di si Daniel ay in-alin amak isna ay napod Juda? ¹⁴Wada kanon sik-a di nakaskasdaaw ay laing ay kaman din laing di kadiyodiyos. ¹⁵Inmali da din mamagbaga ya mansalsalamangka ta basaen da ya iolog da din naisolat ngem magay makaibaga. ¹⁶Ngem dinngek ay kabaalam ay mangiolog si iitaw ya mangilawlawag si naligat ay maawatan. Mo kabaalam ay basaen ya iolog din naisolat, mabadoan ka si manbalanga ay naloyong ya makekean kas balitok. Maisaad ka abe ay maikatlo ay kangatoan isnan iturayak.”

¹⁷Kanan Daniel ay nanongbat sin ari, “Apo ari, olay okam din gon-gona ono idawat mos odom. Ngem olay mo siya di, basaek ya ibagak pay dedan din olog di naisolat. ¹⁸Apo ari, insaad Diyos ay Kangatoan si amam ay Nebukadnezzar ay ari. Inpangato nas sisya ya indawtanas palalo ay dayaw ya kalebbengan. ¹⁹Gapo sin kinangato na ay sana, inmegyat en sisya amin ay nanasyon, olay sinoy kali ya kodil da. Pinse na amin din laydena ay peslen ya isalakana din laydena ay isalakan. Inpangato na din laydena ay ipangato ya inbababa na din laydena ay ipababa. ²⁰Ngem gapo ta nginmato ya kinmenteg din nemnem na, nakaan sin kinaari na et naipababa di dayaw na. ²¹Naipakaan sin kad-an di kaad-adoan ay ipogaw yan nanbalin si kaman nemnem di animal din nemnem na. Nakitee ya nakikan sin atap ay aanimal et nabasbasa si dono ay mapod daya enggana ay binigbig na ay si Diyos di makaammo sin amin ay panturayan di ipogaw ya isaad na di laydena ay mangituray.

²²“Ngem sik-a ay Belsazzar ay anak na yan adi kan manpakombaba, olay mo ammom amin dana. ²³Inamag mo di maikontra en Diyos ed langit. Inam din tasa ay napo sin Timplo na et nan-inoman yo si arak, dakayo sin oopisyal mo ya aas-awam pati din maikadwa ay aas-awam. Nandaydayaw kayo si didiyosen ay balitok, palata, bronsi, landok, kaiw ya bato di amag na—didiyosen ay adi makaila ya makadnge ya polos abe di ammo da. Ngem adi kan dinaydayaw si Diyos ay poon di biyag mo ya makaammo si amin ay am-amagem. ²⁴Siya din gapo ay inbaa na din takkay ay nangisolat isdi. ²⁵Et siya na din naisolat, ‘*mene, mene, tekel, parsin.*’ ²⁶Siya na abe di olog na: din kali ay *mene* yan laydena ay kalien, nabilang. Enggay binilang Diyos din agew ay panturayam et inkeddeng na ay pasaldengen. ²⁷Din olog di *tekel* yan natimbang. Natimbang ka et

napaneknekan ay kolang di timbang mo. ²⁸Din olog aben di *parsin* et mabingay. Mabingay to din iturayam et maidawat sin taga-Media ya taga-Persia,” kanan Daniel.

²⁹Pag binilin Belsazzar din baa na et binadoan das Daniel si manbalanga ay kaman din badon di ari. Kinekean da abe si balitok ya naipaammo ay sisya di maikatlo ay kangatoan sin iturayana. ³⁰Isdi met laeng ay labi, waday namse en Belsazzar ay ari ed Babilonia. ³¹Et si Darius ay taga-Media di naisokat ay ari. Mantawen si Darius si enemapolo ya dow a sin timpo ay doy.

Din Naitep-aan Daniel Sin Liyang Ay Pokokan Di Layon

6 ¹Inkeddeng Darius ay mandotok si 120 ay gobernador sin intiro ay iturayana. ²Pinili nas Daniel ya dow a pay ay pangolo ta say waday nakin tengel sin gogobernador ta adi malogi din ari. ³Baken nabayag yan maila ay nalalaing si Daniel ya nas-et di obla na mo din iib-a na ay papangolo ya gogobernador. Gapo sin nakaskasdaaw ay kabaelana, panggep din ari ay isaad si Daniel ay makaammo sin intiro ay iturayana.

⁴Idi siya di, pinadpadas din odom ay mangipangolo ya gogobernador ay man-anap si pangipalawaan da en Daniel sin iyat na ay mangipangolo si pansigdan di ili. Ngem magay maanap das ipabasol da, tan matalek, adi na liwayan din obla na ya magay sinosowitik ay am-amagena.

⁵Kanan da ay nankakali, “Magay maipabasol takon sisya, malaksig sin pammati na anggoy.”

⁶Nantotolag din papangolo ya gogobernador et inmey da sin ari yan kanan da, “Ari Darius, matagotago ka koma si eng-enggana.

⁷Nantotolagan di amin ay mangipangpangolo, gogobernador ya oopisyal isnan iturayam ay ibilin mo di esay linteg ay masapol ay matongpal. Ibilin mo ay sin oneg di tolonpo ay agew, magay mankararag si olay sino ay diyos ono ipogaw malaksig en sik-a. Mo sino di adi manongpal sin bilin ay nay, maitep-a sin liyang ay pokokan di layon. ⁸Apo ari, ibilin mo koma ta maipatongpal na ay linteg ya pirmaam ta kaman din odom ay linteg tako ay taga-Media ya taga-Persia ay adi mabalin ay mabaliwan.”

⁹Et pinirmaan Darius din bilin ay sana.

¹⁰Ammon Daniel ay enggay napirmaan din linteg ay doy, ngem intoltoloy na pay dedan ay nandayaw en Diyos sin akin ngato ay kowarton di beey na ay naisagang di tawa na sin bomanda ed Jerusalem. Mamitlo si esay agew ay mankararag ya mandayaw en Diyos ay kaman din sigod ay am-amagena. ¹¹Inmey din nantotolag ay oopisyal et indasan das Daniel ay mankararag ay mankedaw si tolong Diyos ay daydayawena. ¹²Pag dan mankokoyog ay inmey sin ari et indarum da si Daniel. Kanan da, “Madaydayaw ay ari, wada met di pinirmaam ay bilin, ay sin oneg di tolonpo ay agew, mo waday mankararag si olay sino ay

diyos ono ipogaw malaksig en sik-a et masapol ay maitep-a sin liyang ay pokokan di layon.”

Kanan din ari, “Aw yan, masapol ay matongpal din naibilin, tan adi mabalbaliwan di linteg tako ay taga-Media ya taga-Persia.”

¹³Pag dan kanan sin ari, “Si Daniel ay esa ay taga-Juda ay naipaaddawi sin ili na et linabsing na din linteg ay pinirmaam, tan mankarkararang si mamitlo sin esay agew.” ¹⁴Palalo di sakit din nemnem di ari sin nanngena si darum da. Man-an-anap si pamosposana ay mangisalakan en Daniel et naninsin-agew ay nannemnem. ¹⁵Ngem inmali kasin din lallalaki ay nantotolag et kanan da sin ari, “Apo ari, ammom met ay adi mabalbaliwan di linteg tako ay taga-Media ya taga-Persia.”

¹⁶Et inbilin din ari ay madpap ya maitep-a si Daniel sin liyang ay pokokan di layon. Kanan din ari, “Sapay koma ta isalakan daka en Diyos mo ay pansilsilbiam ay sipapasnek.” ¹⁷Inenban da si dakdake ay bato din segpan di liyang yan naimalka din pirman di ari ya papangolo ta magay mabalbaliwan sin naikeddeng en Daniel. ¹⁸Pag somaa din ari sin palasyo na et naninsinlabi ay adi naseyep ya adi nangan. Sinigaana abe am-in ay panragsakan.

¹⁹Idi pomatpat-a, binmangon din ari et inmey ay dagos sin kad-an di liyang ay pokokan di layon. ²⁰Idi inmasag-en sin liyang, madandanagan ay namogaw yan kanana, “Ay Daniel! Sik-a ay mansilsilbi sin matmatago ay Diyos, ay insalakan daka en Diyos mo ay nangipapasnekam ay nansilbian?”

²¹Sinongbatan Daniel yan kanana, “Apo ari, matagotago ka koma si eng-enggana! ²²Si Diyos ay daydayawek yan nan-ibaa si anghel na et nandiyemena din tepek di layon ta adi dan komat, tan magay binmasolak en siya ya siya abe en sik-a ay apo ari.” ²³Palalo di ragsak din ari et pag nan ibilin ay ibala da si Daniel sin liyang. Inbala da et maga di sogsogat na tan nantaltalek en Diyos. ²⁴Inbilin din ari ay maitep-a sin pokokan di layon din namabasol en Daniel, pati din aas-awa ya aan-ak da. Adi da pay laeng domateng sin lota yan enggay sinikpaw din layon ya ginotlogotlo da din tong-a da.

²⁵Idi siya di, nansolat si Ari Darius sin kaipoipogaw sin intiro ay daga, olay sino di kodil ya kali da. Kanana, “Sapay koma ta somiged di biyag yo! ²⁶Siya na di ibilin ko: Dakayo amin ay iturayak, patgen ya egyatan yo din Diyos ay daydayawen Daniel.

Sisya din matmatago ay Diyos ay magay pap-eng na.

Adi polos madadael din turay na
mo adi et mantoltoloy si eng-enggana.

²⁷Sisya din mangisalakan sin ipogaw na
ya makaamag si nakaskasdaaw ed daya ya isnan daga,
tan si Daniel et insalakana

sin layon ay mamse koman sisya.”

²⁸Et mayat di biyag Daniel sin timpon di nanturayan Darius ya si Cyrus ay taga-Persia.

Din Opat Ay Kaeegyat Ay Animal Ay Naipaila En Daniel Ay Kaman Iitaw

7 ¹Sin damo ay tawen ay nanturayan Belsazzar ed Babilonia,⁸ binmabaktad si Daniel sin katri na yan waday inila na ay kaman iitaw. Insolat na di et siya na di kanana ay manad-at:

²Sak-en si Daniel et siya na di inilak ay kaman iitaw sin labi. Inilak ay mapmapo di napigsa ay angin sin am-in ay soli ed daya yan papigpigsana din dalloyon sin malosong ay baybay. ³Pag et bomala sin baybay di opat ay kaeegyat ay animal ay nankinalasi di kailaan da. ⁴Din nangon-ona yan kaman layon ay napayakan ay kaman agila. Sin pamoyboyaak, inilak ay nakaan din payak na, pag maikayang sin lota et pinmika ay kaman ipogaw. Naidawtan si nemnem ay kaman ipogaw.

⁵Binmala din maikadwa ay animal yan kaman oso. Pinmika babaen sin doway ay maodi ay siki na yan intatanga na di tolo ay tadlang. Pag et waday nangibilin en sisya, “May, manpennek ka ay mansida si karni.”

⁶Pagak ilaen abey esa ay animal ay kaman leopard. Waday opat ay payak na sin edeg na ay kaman payak di titit. Opat di toktok na yan naidawtan si kalebbengana ay manturay.

⁷Makdeng pay di, inilak sin labi ay doy di maikap-at ay kaeegyat ay animal. Kaeegyat di kailaana ya napigsapigsa. Dadakke ay landok di bab-a na ay panngalngal na si depapena, asi na igatigatin. Naitken sin nangon-ona ay aanimal yan waday sinpo ay sakngod na. ⁸Idi il-ilaek dadi ay sakngod, inilak di esay kitkittyoy ay sakngod ay tinmobo sin nan-gawaan da. Inoknot na din tolo ay sakngod ay sigod ay wadas di yan waday mata na ay kaman matan di ipogaw. Wada abey tepek na yan it-it-ek na din awak na.

⁹Idi boyboyaek, wada da di trono ay naiolnos, et en tinmokdo di esa ay Adi Kabilang di Tawena. Din bado na yan mankikilat ay kaman andap, din book na yan mankilat abe ay kaman dotdot di karnero. Din trono na ya din baliling ay naisaadana yan manbidbidang ay apoy. ¹⁰Waday kaman ginawang ay apoy ay omay-ayos ay mapo sin trono na. Niliblibo di mansilsilbi en sisya ya adi kabilang ay libo din wadas sangoanana. Nanlogi din pangokomana et nalokatan di lilibro. ¹¹Intoltoloy ko ay nanboya. Gapo sin ngalawngaw di sakngod ay mangit-it-ek pay laeng sin awak na, pinse da din kaeegyat ay animal^h et naitep-a din awak na sin apoy ta mapooan. ¹²Nakaan di panakabalin din odom ay kaeegyat ay

⁸ 7:1 553 B.C. Din linaon din kapitolo ay nay et nangon-ona mo din wada sin kapitolo 5.

^h 7:11 Wada pay di doway ay kaiologan nina sin Aramaic: 1) *Intoltoloy ko ay nanboya gapo sin ngalawngaw di sakngod ay mangit-it-ek pay laeng sin awak na. Idi nanboyboyaak, pinse da din kaeegyat ay animal...* 2) *Intoltoloy ko ay nanboya dowan pay laeng manngalngalawngaw din sakngod ay mangit-it-ek sin awak na. Idi nanboyboyaak,...*

animal, ngem napalobosan da ay matago enggana ay domateng din naikeddeng ay timpo.

¹³Sin labi ay doy, inilak di kaman ipogaw, yan omas-asag-en ay maikoykoyog sin liboo ay mapod daya. Waday nangitlod en sisya ay somag-en sin Adi Kabilang di Tawena et en pinmika sin sangoanana.

¹⁴Naidawat en sisya di panakabalin, dayaw ya kinaari ta mansilbi da en sisya din amin ay ipogaw isnan daga, olay sinoy kodil ya kali da, et manturay si eng-enggana.

Din Olog Di Iitaw

¹⁵Palalo ay nadandanaganak ya inmegyatak begew sin sana ay inilak ay kaman iitaw. ¹⁶Isonga sinmag-enak sin esa ay pinmipika ay mansilsilbi isdi yan dinamag kon sisya di kosto ay olog nidi, et kanana en ilawlawag na am-in. ¹⁷Kanana, “Din opat ay kaeegyat ay animal yan opat ay ari ay manturay to sin daga. ¹⁸Ngem pag ton idawat din Kangatoan ay Diyos sin ipogaw na di kalebbengan da ay manturay et maikat da ay manturay si eng-enggana.”

¹⁹Pagak aben damagen din olog di maikap-at ay kaeegyat ay animal ay naitken sin gagait na. Landok di bab-a na, bronsi di koko na ay say ibisngibisngit na sin depapena asi na igatigatin. ²⁰Sinalodsod ko di maipanggep sin sinpo ay sakngod sin toktok na, din esa ay tinmobo, din tolo ay sigod ay sakngod ay nakaan, din mata na, din tepek na ay mangit-it-ek sin awak na ya mo apay nga kaman napigpigs mo din odom. ²¹Dinad-at ko abe sin pinmipika ay sana ay sin namoyboyaak sidi, ginobat din sakngod ay sana din ipogaw Diyos yan inabak nas daida. ²²Pag domateng din Adi Kabilang di Tawena yan inkalintegana din ipogaw na. Enggay dinmateng din timpo ay pangawatan din ipogaw Diyos si panakabalin ay manturay.

²³Siya na di kanana ay nangilawlawag: “Din maikap-at ay kaeegyat ay animal yan maikap-at ay panturayan di ari ay mawadan to sin daga yan maitken to sin odom ay iturayan di ari. Abakenan to din am-in ay nanasyon sin daga et igatigatinas daida. ²⁴Din sinpo ay sakngod yan sinpo ay ari ay mangituray to sin ili ay sana. Mo makdeng di, manturay to di esa ay ari ay naitken sin odom ay nangon-ona en sisya et abakena di tolo en daida. ²⁵Mankalis lawa maipanggep en Diyos ay Kangatoan ya paligatena din ipogaw Diyos. Laydena abe ay balbaliwan din linteg ya fiesta. Iturayanan to din ipogaw Diyos si tolo ya kagodwa ay tawen. ²⁶Ngem keddengan ton Diyos et makaan to din panakabalina ya dadlon madosa. ²⁷Maidawat to sin ipogaw Diyos ay Kangatoan di panakabalin ya kinangato sin am-in ay panturayan isnan lobong. Magay pap-eng din panakabalin da ay manturay et mansilbi ya mantongpal en daida din am-in ay tuturay isnan daga.” ²⁸Siya na di pap-eng din napasamak. Inmopsatak sin palalo ay egyat ko ngem adiak dinaddad-at na si odom.

**Din Inilan Daniel Ay Kaman Iitaw Ay
Maipanggep Si Karnero Ya Kalding**

8 *Sin maikatlo ay tawen ay nanturayan Ari Belsazzar, waday inilan Daniel ay kaman iitaw ay maipanggep si bomaro ay karnero ya kalding ya din sakngod da, namnamed din sakngod di kalding. Inlawlawag Gabriel ay esa ay anghel din olog di iitaw ay sana. Kanana en din iitaw yan maipanggep si mapasamak sin maod-odi ay agew. Din iturayan di ari ed Grecia yan abaken da din iturayan di aari ed Media ya Persia. Pag wadan to di esa ay ari ay maisaad ed Grecia yan palalo ay lawa di ogali na. Ad-ado di peslena ay ipogaw Diyos yan kontraena abe din Kangatoan ay Ari, ngem asi pag maabak ya madosa, yan baken ipogaw di mangamag. (8:1-25)*

Din Kararag Daniel Para Sin Ipogaw Na

9 ¹Esa ay taga-Media si Darius ay anak Xerxes yan inturayana ed Babilonia. ²Sin damo ay tawen ay nanturayana, inad-adal ko din Nasantoan ay Kasolatan, yan nemnemnemek din inpaibagan Diyos sin mamadto ay si Jeremias ay kanana en pitopolo ay tawen ay mababakas ed Jerusalem. ³Intoled ko di dagaang ko, nanbadoak si sako ya tinmokdoak si dap-o, et inpasnek ko ay nankararag ya nankedaw si seg-ang Diyos. ⁴Nankararagak en Yahweh ay Diyos ko et inpodnok di basbasol din kailiak.

Kanak ay nankararag, “Sik-a ay Yahweh din kaeegyat ya nangato ay Diyos. Tongpalem din intolag mo ya adi manbalbaliw din layad mo sin manglaylayad en sik-a ya manongtongpal sin linteg mo. ⁵Nanbasol kami ya say inamag mi din maikontra sin laydem, tan adi kamin tinongpal din bilbilin mo. ⁶Adi mi pinatpati din baam ay mamadto ay nangibaga sin kalim sin aari, tuturay ya aap-o mi ya am-in abe ay kailian mi. ⁷⁻⁸Sik-a ay Diyos yan kanayon ay nalinteg ka, ngem dakami am-in ay omili isnan Juda ya Jerusalem yan naibabain kami engganad wani, pati din aari mi, din mangituraturay en dakami ya aap-o mi, tan baken kamin napodno et binmasol kami en sik-a. Siya abe sin amin ay Israelita ay nansisianem ay inpaey sin addawi ya asag-en ay il-ili. ⁹Ngem managseg-ang ka ya nakasagana ka ay mamakawan olay mo nilabsing mi din bilin mo. ¹⁰Tan adi mi tinongpal din kalim ya bilbilin mo ay inpaibagam sin mamadto ay nansilsilbi en sik-a. ¹¹Sinalongasing din amin ay Israelita din linteg mo et sinigaan da ay nanongpal sin inbagam. Nanbasol kamin sik-a et inbokbok mo en dakami din dosa ay naisolat sin linteg Moses ay baam. ¹²Tinongpal mo din amin ay inbagam ay amagem en dakami ya sin mangituray en dakami, tan nakarkaro di inyat mo ay nanosa en dakami mo din odom ay ili isnan daga. ¹³Nilak-am mi amin din dosa ay

naisolat sin linteg Moses. Ngem enggana ed wani, magay inam-amag mi ay kapnekam. Tan adi kami inbabawi din basbasol mi ya adi kami aben inon-onodan din inpaammom ay tet-ewa. ¹⁴Isonga sin-ed mo di kosto ay timpo ay nanosaam en dakami. Ngem nalinteg ka ay Yahweh ay Diyos mi sin amin ay inamag mo tan sinalongasing mi din kalim.

¹⁵“Sik-a ay Yahweh ay Diyos mi, inpailam di panakabalin mo babaen sin nangwayawayaam sin ipogaw mo ed Egipto et adi malinglingan enggana ed wani. Nanbasol kami tan lawa di inam-amag mi. ¹⁶Sinalaknibam dakami ed idi, isonga adi ka koman ibonget din siyodad mo ay Jerusalem ya din Timplom sin nasantoan ay dontog mo. Laslasoyen din amin ay ipogaw sin nanliniked din ili ay Jerusalem ya din ipogaw mo gapo sin basbasol mi ya lawa ay inam-amag di aap-o mi. ¹⁷Isonga ed wani, dengngem koma nan kararag ko ay manpakaasi en sik-a. Ilaem koma nan ligat ay laklak-amen mi ya laklak-amen nan siyodad ay kaidaydayawan di ngadan mo. Isaad mo koma din nabakas ay Timplom ta ammoen di amin ay ipogaw ay sik-a si Diyos. ¹⁸Apo Diyos, dengngem kod din kararag mi. Ilaem koma nan ligat mi ya panakadadael di siyodad ay kaidaydayawam. Din pankedawan mi et baken gapo sin sixed ay am-amagen mi mo adi et gapo ta managseg-ang ka. ¹⁹Dengngem koma din kararag mi ya pakawanem dakami. Adi kan bayagen ta ammoen di kaipoipogaw din kinadiyos mo tan okam nan siyodad ya da nan ipogaw.”

Din Nangiologan Gabriel Sin Naipadto

²⁰Intoltoloy ko ay mankararag yan inpodnok din basbasol ko ya din basol di kailiak ay Israelita. Nanpapakakaasiak en Yahweh ay Diyos ko para sin nasantoan ay siyodad ya Timplo na. ²¹Idi mankararagag, paspas ay tinmayaw si Gabriel sin kad-ak. Sisya din lalaki ay inilak sin nangon-ona ay kaman iitaw. Sin oras ay doy yan say timpo ay panidatonan sin masmasdem. ²²Kanana, “Daniel, inmaliak ta tolongak sik-a ay mangammo ya mangawat sin olog di inilam. ²³Idi inlogim ay nankararag en Diyos, pinatgana din kararag mo et inmaliak ay mangibagan sik-a tan laydelayden Diyos sik-a. Estem ay dengngen ta maawatam di olog din inilam. ²⁴Mamin pitopolo ay pito ay tawen di inkeddeng Diyos ay mapalabas, asi na wayawayaan din kailiam ya nasantoan ay siyodad mo sin basol. Mapakawan to din basol da ya manlogi di kinalinteg ay magay pap-eng na ta matongpal din naipaila ya naipadto et maidaton en Diyos din nasantoan ay Timplo. ²⁵Masapol ngarud ay ammoem ya nemnemem na: Opatapolo ya siyamⁱ ay tawen di malabas manipod sin kaibilinana ay maamag kasin din siyodad ay

ⁱ 9:25 Din kanana sin Hebreo et: *mamin pito ay pito*.

Jerusalem enggana sin domatngan di dinotokan Diyos ay manturay. Maamag to kasin din siyodad ay Jerusalem et mawada di kalsada ya makneg ay alad na. Komakaman to si oneg di mamin pito ay enemapolo ya doway ay tawen, ngem din timpo ay doy yan timpon di golo. ²⁶Mo malabas di ay timpo, peslen dan to din dinotokan Diyos ay manturay, et maga di mabay-an en sisya. Kaman layos ay domateng din sosoldadon di esay pangolo, et bakasen da din siyodad ya Timplo. Mantoltoloy di gobat ya waday madaddadael enggana sin kagdengan di timpo ay doy, tan say inkeddeng Diyos. ²⁷Makitolag to din pangolo ay sana si ad-ado ay ipogaw si pito ay tawen. Mo emey di tolo ya kagodwa ay tawen manipod sin nakitolagana, pasaldengena din pan-idatonan di ipogaw. Maisaad to sin kakayangan ay partin di Timplo din kaliliget ay domadael et mantees di enggana ay domteng din inkeddeng Diyos ay kadosaan di nangisaad.”

Din Inilan Daniel Ay Kaman Iitaw Sin Benget Di Ginawang Ay Tigris

10 ¹Sin maikatlo ay tawen ay nanturayan Ari Cyrus ed Persia, waday naipaammo en Daniel ay nangadanan abes Beltesazzar. Din naipaammo en sisya yan maipanggep si kaeegyay ay gobat yan dadlon tet-ewa. Naawatana din laydena ay kalien, tan nailawlawag en sisya babaen si inila na ay kaman iitaw. Siya na di dinad-at na:

²Sin timpo ay doy, enggay nanladingitak si tolo ay dominggo. ³Sin oneg din tolo ay dominggo ay doy, adiak nangnangan si mam-is, adiak nansidsidas karni ya adiak nan-in-inom si arak. Adiak aben inap-aplosan din awak kos nabanglo ay lana.

⁴Sin maikadowanpo ya opat ay agew di damo ay bowan, wadaak ay pinmipika sin benget di annawa ay ginawang ay Tigris. ⁵Idi nanmeswatak, inilak di lalaki ay nanbabados nangina ay mankilat ya nanbibilkos kamayatan ay balitok. ⁶Mankoniniing din awak na ay kaman kowintas, kaman kimat din ropa na ya kaman apoy ay manbidbidang din mata na. Din takkay ya siki na yan kaman nalaslasan ay gambang di koniniing da, ya napigsa din kali na ay kaman din bogaw di ad-ado ay ipogaw.

⁷Magay nangila sin kaman iitaw ay nay mo adi et sak-en anggoy ay si Daniel. Din lallalaki ay gagait ko et magay inila da, ngem palalo ay nakibtot da et katagtag da ay en mantabon. ⁸Isonga nabay-anak et es-esak ay mamoyboya isnan nakaskasdaaw ay kaman iitaw. Enggay namagay bikas ko ya palalo ay inmopsat di ropak. ⁹Pagak dengngen din kali na et natalimodawak ay nanlappap sin lota. ¹⁰Idi siya di, in-adawa nan takkay na yan binadanganas sak-en ay nandokmog ya nantamed. Manpaypayegpegak pay laeng.

¹¹Kanan din anghel, “Ay Daniel, laydelayden dakan Diyos. Ipikam ta estem ay dengngen di ibagak en sik-a, tan si Diyos di nangibaa en

sak-en.” Sin nangwanianas di, pinmikaak ay manpaypayegpeg. ¹²Pag na et kanan, “Daniel, adi kan emegyat. Manlogi sin damo ay agew ay nanpakombabaam ay nankedaw en Diyos si panang-awat, pinatgana din kararag mo, et nay ay inmaliak ay kaman songbat na. ¹³Ngem din anghel ay pangolo ed Persia yan tinmopap si dowanpo ya esa ay agew. Pag domateng si Miguel ay esa sin papangolon di anghel ay tomolong. Tinaynak sisyas di sin kad-an di anghel ay pangolo ed Persia, ¹⁴et inmaliak isna ta ilawlawag ko en sik-a di mapasamak sin kakailiam sin tapin di agew, tan siya na di ibagbagan din sana ay inilam ay kaman iitaw.”

¹⁵Sin nangibagaanas di, nandomogak et adiak makakali. ¹⁶Pag kapayen din anghel ay kaman ipogaw di kailaana din sobil ko et kanak en sisya, “Apo, naabakak si egyat ko gapos nan inilak et kinmapsotak. ¹⁷Intoy iyat ko ay owat esay bag-en ay makingalat en sik-a ay apok? Namagay bikas ko et kamanak adi makaleng-ag.”

¹⁸Pag na kasin kapayen sak-en et pinmigmaak. ¹⁹Kanana, “Maga koma di emegyatam ono pandanagam, tan laydelayden dakan Diyos. Tomoled ka ngarud ta pomigsa ka.”

Sin nangibagaanas di, pinmigpigmaak pay yan kanak, “Apo, ibagam kod di laydem ay ibaga, tan nay ay inmipapigma ka.”

²⁰⁻²¹Pag nan kanan, “Ay ammom di panggep ko ay inmalis na? Inmaliak ta ipaammok en sik-a din naisolat sin libro ay pag tet-ewa di linaona. Asiak mantaoli ay mangobat sin pangolo ay makaammo ed Persia. Et mo makdeng di, maisokat ay kagobat ko din mangipangolo ed Grecia. Maga di bomadang ay makigobat en daida mo adi et si Miguel ay say pangolo yo ay Israelita.

11 ¹Et sak-en abe di namadang ya nanalaknib en sisya sin damo ay tawen ay nanturayan Darius ay taga-Media.”

Pag ilawlawag din anghel di maipanggep sin bomtak to ay gobat. Kanana, “Wadan to di napigma ay ari ed Grecia ay mangabak si adado ay nasyon, ngem pag matey et mabingay din iturayana si opat ay panturayan. Din dowan en daida ay manturay yan din ari sin amyanan ya din ari sin abagatan. Wadan to di pantolatolagan da ay dowan ya wada abey pan-gobagobatan da.”

“Pag waday maikat ay ari sin amyanan ay magay lebbeng na ay manturay. Olay mo kitkittoy ay nasyon di iturayana, ngem pomigpigma pay dedan begew si tolagan ya gobat. Ena gobaten din ari sin abagatan et abakena. Pag somaa ay ad-adoy sinamsam na ay kinabaknang. Sin timpo ay inkeddeng Diyos, kasinan gobaten din nasyon sin abagatan, ngem waday mangontra en sisya ay sosoldado ay mapo sin diposan di agew ay manlogan si bapor. Siya di, madismaya et somaa ay mandan

ed Israel. Begew sin palalo ay bonget na, amagena di kabaelana ay manadael sin pammatin di ipogaw Diyos.” (11:2-30)

Din Aari Sin Abagatan Ya Amyanan

(11:31-45)

³¹“Domateng din sosoldadon di ari ay sana et ipakadodogis da din Timplo. Pasaldengen da din innagew ay daton yan isaad da din kaliliget ay domadael. ³²Ietekan to din ari din manokog si pammati da ta maawis da ay makikadwa en sisya, ngem din napasnek ay mantalek en Diyos et ipapati da ay mangontra en sisya. ³³Din masirib yan ad-ado di bagbagaan da, ngem sinkaattikan yan peslen das daida babaen si kampilan ya apoy. Maakewan ya maibalod di odom en daida. ³⁴Wadan to di tomolong en daida sin timpon di kapalpaligatan da, ngem ad-ado en daida di lawa di panggep da. ³⁵Maipapse din odom ay masirib, ngem maamag di ta mapadas ya malinisan din odom enggana ay domteng din kakkdangan di timpo ay inkeddeng Diyos.

³⁶“Amagen to din ari di am-in ay laydena. It-it-ek na ay nangatngatos sisya mo olay sino ay diyos ya palawlawenas Diyos ay Kangatoan. Kabaelana ay amagen dana enggana ay domteng din timpo ay panosaan Diyos en sisya, tan sigurado ay amagen Diyos din inkeddeng na ay amagen. ³⁷Adi bigbigen din ari ay sana din didiyosen ay dinaydayaw di aap-o na ya didiyosen ay laylayden di babbabai. Di katet-ewa na, maga polos di bigbigena ay diyos, tan kanana en sisya di kangatoan si am-in. ³⁸Adi na dayawen daida mo adi et din didiyosen ay kanan da en manalsalagnib si alad di ili, didiyosen ay adi dinaydayaw di aap-o na. Idatonana si balitok, palata ya nankababanol ay bato ya odom pay ay nabanol ay regalo. ³⁹Olay din il-ili ay nasalagniban si kaknegan ay alad, ena gobaten babaen sin tolong di didiyosen di odom ay ili. Padayawanan to din manpaituray en sisya et idawtanas nangato ay saad ya daga ay gon-gona da.

⁴⁰“Idi dandani ay makedng din naikedng ay timpo, gobaten to din ari sin abagatan din ari ay sana sin amyanan, ngem din ari sin amyanan et kaman napigsa ay dagem di iyat na ay mangabat babaen si kalisa ay para gobat, nangakabayo ay sosoldado ya ad-ado ay bapor. Kaman layos ay manalapos sin odom ay nanasyon. ⁴¹Gobatena abe din kamaptengan ay nasyon et ad-ado di matey, ngem makalasad to din taga-Edom, Moab ya din papangolon di Ammonita. ⁴²Ad-ado di abakena ay nasyon et olay ed Egipto yan adi makalisi. ⁴³Okaenan to din balitok, palata ya amin ay nabanol ay sanikwan di Egipto. Abakena abe ed Libya ya Etiopia. ⁴⁴Ngem wadan to di maipadamag en sisya ay mapo sin bomandas balaan di agew

ya amyanan et palalo ay madanagan sisya. Pag et palalo di iyat na ay makigobat et ad-ado di peslena gapo sin palalo ay bonget na. ⁴⁵Iamag na din dadakke ay tolda na ay toldan di ari sin nan-gawaan di baybay ya dontog ay naisaadan di Timplo. Ngem matey tos sisya ay magay mamadang.”

Din Maodi Ay Timplo

12 ¹Intoloy din anghel ay nangwani, “Sin doy ay timplo, manpailas Miguel ay din kangatoan ay anghel. Sisya di mangay-ayowan sin kailiam. Sin doy ay timplo, wadan to di ligat ay magay is-iso na manipod pay laeng sin nanlogian di nanasyon. Mo domteng di ay timplo, maisalakan din kakailiam ay naisolat di ngadan da sin libron di biyag. ²Awni et ad-ado di matago ay natey. Din odom yan matagotago da si eng-enggana, din odom yan maibabain das eng-enggana. ³Din nalaing yan mansilaw da ay kaman din silaw ed daya. Din mangit-itdo sin kaipoipogaw si iyat da ay man-amag si siged et kaman dan din talaw ay mansilaw si eng-enggana.

⁴“Ngem sik-a ay Daniel, timbream din libro ta mapaneknekan ay kosto din linaona enggana sin maodi ay timplo. Tan ad-adon to di manganaanap si katapian di ammo da,” kanan din anghel.

⁵Pagak ilaen di doway ay lalaki. Pinmipika din esa sin benget di ginawang yan din maikadwa abe sin benget na sin demang.

⁶Nansalodsod din esa sin lalaki ay nanbados nabanol ay lopot ay wada sin maibandas poon di ginawang. Kanana, “Pig-an pay ay matongpal dana ay nakaskasdaaw ay maamag?”

⁷Intag-ay din wada sin poon di ginawang din doway ay takkay na yan nansapata en Diyos ay magay pap-eng na. Dinngek din kanana, “Tolo ya kagodwa ay tawen. Makdeng dana mo enggay namagay kabaelan di ipogaw Diyos.”

⁸Dinngek din inbaga na, ngem adiak inawatan, isonga kanak ay nansalodsod, “Apo, sino pay di pantongpalan dana?”

⁹Kanana ay sinombat, “Daniel, emey ka et tan masapol ay adi maawatan dana ay padto enggana sin maodi ay agew. ¹⁰Ad-adon to di malinisan sin basbasol da, ngem din mangam-amag si lawa et itoltoloy da din lawa ay am-amagen da. Adi maawatan din mangam-amag si lawa, ngem din nalaing et maawatan da.

¹¹“Manipod sin timplo ay maisaldeng din inag-agew ay daton ay mapooan, ay siya din maisaadan din kaliliget ay domadael, malabas to di 1,290 ay agew. ¹²Nagasat din makaanos enggana ay makdeng din 1,335 ay agew. ¹³Mo sik-a pay ay Daniel, ipapasnek mo koma ay mansilbi en Diyos. Matey ka, ngem bomangon kan to sin maodi ay timplo ta awatem din gon-gonam.”